

**Державна наукова установа
«Інститут інформації, безпеки і права
Національної академії правових наук України»**

СХВАЛЕНО

Вченою радою ДНУ ІБП НАПрН
України
(протокол № 3 від 01.04.2026 р.)

Голова Вченої ради

Володимир ПИЛИПЧУК

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ІСПИТУ ДО АСПІРАНТУРИ ЗІ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ D8 ПРАВО**

Вступний іспит до аспірантури Державної наукової установи «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України» для здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань Д «Бізнес, адміністрування та право» зі спеціальності D8 Право (відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 року № 266 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2024 р. № 1021) передбачає виявлення знань, умінь і навичок вступника до аспірантури, які відповідають освітньо-кваліфікаційному рівню магістра (спеціаліста) у галузі знань «Право».

Метою вступного іспиту є визначення готовності вступника до засвоєння освітньої частини освітньо-наукової програми «Право» підготовки докторів філософії (PhD) та самостійної наукової діяльності.

Програма вступного іспиту охоплює коло питань, які в сукупності характеризують вимоги до знань і вмінь особи, що бажає навчатися в аспірантурі ДНУ ІБП НАПрН України з метою здобуття освітньо-наукового рівня доктор філософії (PhD) у галузі знань Д «Бізнес, адміністрування та право» зі спеціальності D8 Право.

Для складання вступного іспиту вступники повинні:

- мати загальне уявлення щодо наукового пошуку у сфері юриспруденції;
- знати основні положення найпоширеніших світоглядних концепцій про виникнення, становлення і функціонування права;
- мати загальні уявлення про найважливіші тенденції та закономірності виникнення, становлення та функціонування права, вміти їх аналізувати, знати форми їх прояву в об'єктивній дійсності;
- оперувати універсальним понятійно-категоріальним апаратом юриспруденції;
- мати уявлення про прийоми юридичної аргументації, зокрема ті, які використовуються у науковій діяльності.

Вступний іспит до аспірантури проводить в усній формі у вигляді співбесіди.

Критерії оцінювання знань вступника:

- **«відмінно»** (180-200 балів) - досконале знання теоретичних і практичних аспектів курсу з обраної спеціальності, всебічно обґрунтована дослідницька пропозиція, вміння самостійно охарактеризувати основні закономірності правових явищ та вільно оперувати загальнотеоретичним категоріальним апаратом, давати послідовні, чіткі і логічно побудовані відповіді на запитання щодо різних юридичних явищ, будувати зв'язки між теоретичним і практичним матеріалом, здатність юридично грамотно і послідовно тлумачити нормативний матеріал;

- **«дуже добре»** (160-179 балів) - ґрунтовне знання основних питань курсу з обраної спеціальності, достатньо обґрунтована дослідницька пропозиція, надання відповідей на запитання з окремими неточностями, в цілому добре володіння категоріальним апаратом юридичної науки, здатність юридично грамотно і логічно тлумачити нормативний матеріал;

- **«добре»** (140-159 балів) - достатні знання з основних питань курсу з обраної спеціальності, обґрунтована дослідницька пропозиція, надання відповідей на запитання з неточностями, в цілому добре володіння категоріальним апаратом юридичної науки, здатність юридично грамотно і логічно тлумачити нормативний матеріал;

- **«задовільно»** (110-129 бали) – задовільне знання ключових питань з обраної спеціальності, частково обґрунтована дослідницька пропозиція, у цілому правильна, проте недостатня аргументація власної позиції під час відповіді, задовільна обізнаність у доктринальних поглядах на питання курсу, порушення логічної послідовності під час відповіді на запитання, недостатня здатність вільно оперувати матеріалом, осмислювати та пов'язувати його з суміжними практичними проблемами;

- **«незадовільно»** (109 і менше балів) - незнання ключових питань з обраної спеціальності, невміння підкріплювати теоретичні викладки прикладами з практики, необґрунтована дослідницька пропозиція, наявність грубих помилок у відповідях на питання; нездатність логічно викладати матеріал, незначне володіння понятійним апаратом.

ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ ПИТАНЬ

ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

- Поняття права, його сутнісні характеристики та функції.
- Джерела права в Україні та інших державах.
- Співвідношення міжнародного і національного права, публічного та приватного права, матеріального і процесуального права.
- Поняття правового регулювання. Співвідношення правового регулювання та правового впливу.
- Предмет, методи і способи правового регулювання суспільних відносин.
- Поняття, ознаки, структура, основні види норм права.
- Поняття, сутність та форми принципів права.
- Характеристика принципу верховенства права.
- Система законодавства та її ознаки.
- Поняття та ознаки правової системи. Основні типи правових систем світу.
- Нормативно-правовий акт: поняття, ознаки, види.
- Правовідносини, їх структура та підстави виникнення.
- Поняття, форми й способи реалізації норм права.
- Правозастосування як спосіб реалізації норм права.
- Тлумачення норм права.
- Юридично значуща поведінка, її ознаки і види.
- Поняття, мета, функції та основні види юридичної відповідальності.
- Поняття та ознаки держави.
- Функції держави. Форми здійснення державними органами функцій держави.
- Основні форми державного управління.

- Характеристика та функції органів законодавчої, виконавчої і судової влади.

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

- Конституціоналізм, його витoki та основні типи.
- Загальна характеристика Конституції. Особливості норм Конституції України.
- Принципи конституційного права.
- Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні.
- Засади конституційного статусу іноземців, осіб без громадянства, біженців та внутрішньо переміщених осіб.
- Гарантії конституційних прав і свобод людини.
- Конституційні засади обмежень прав людини.
- Економічні права відповідно до Конституції України.
- Соціальні права згідно з Конституцією України.
- Конституційні засади демократії та демократичних інститутів.
- Політичні партії, їх функції і завдання.
- Поняття та характеристика референдуму.
- Верховна Рада України та її повноваження.
- Характеристика інституту президентства.
- Органи виконавчої влади, їх функції та повноваження за Конституцією України.
- Основні засади правосуддя у Конституції України.
- Форми державного устрою.
- Сутність місцевого самоврядування в Україні.
- Конституційний Суд України, його функції та повноваження.

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС

- Цивільне право, його предмет, метод, джерела та принципи.
- Поняття, елементи і види цивільних правовідносин.
- Фізичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин.
- Цивільна правоздатність та дієздатність фізичних осіб.
- Юридичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин: поняття, види, організаційно-правові форми.
- Об'єкти цивільних прав.
- Поняття, види та форми правочинів.
- Правові наслідки недодержання вимог закону сторонами при вчиненні правочину.
- Строки в цивільному праві, позовна давність.
- Загальна характеристика особистих немайнових прав фізичної особи.
- Право власності: зміст, підстави набуття та припинення.
- Поняття, об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності.

- Об'єкти і суб'єкти суміжних прав.
- Немайнові і майнові суміжні права. Строки чинності майнових суміжних прав.
- Поняття зобов'язання, його сторони, підстави виникнення та припинення за цивільним законодавством.
- Загальна характеристика видів забезпечення виконання зобов'язання за цивільним законодавством.
- Поняття цивільно-правового договору. Основні види цивільно-правових договорів.
- Ліцензійний договір: поняття, істотні умови.
- Загальна характеристика недоговірних зобов'язань у цивільному праві.
- Поняття і види спадкування.
- Поняття та види доказів у цивільному судочинстві.
- Позов у цивільному судочинстві: поняття, основні елементи.
- Загальна характеристика наказного провадження у цивільному судочинстві.
- Види судових рішень у цивільному судочинстві
- Перегляд судових рішень у цивільних справах в порядку апеляційного і касаційного провадження.
- Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень інших органів (посадових осіб).

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО. АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС

- Предмет, метод, джерела та принципи адміністративного права.
- Поняття, структура та види адміністративно-правових відносин.
- Суб'єкти публічного адміністрування, їх ознаки та компетенція.
- Система органів виконавчої влади як суб'єктів адміністративного права.
- Приватна особа як суб'єкт адміністративного права. Основні суб'єктивні публічні права приватних осіб.
- Форми та способи захисту прав, свобод та інтересів приватних осіб у сфері публічного адміністрування.
- Адміністративний акт: поняття та види.
- Поняття та види адміністративних договорів.
- Поняття, ознаки та види адміністративних послуг.
- Поняття та види публічної служби. Правовий статус державного службовця.
- Адміністративна відповідальність: поняття та принципи.
- Адміністративне правопорушення: поняття, ознаки, юридичний склад.
- Основні засади адміністративного судочинства. Особливості предметної юрисдикції адміністративних судів.
- Види проваджень в адміністративному судочинстві.
- Позов в адміністративному судочинстві: поняття, основні елементи. Забезпечення позову.

- Види судових рішень в адміністративному судочинстві. Основні вимоги, яким повинно задовольняти судові рішення, їх перегляд у порядку апеляційного і касаційного провадження.
- Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень в адміністративних справах.

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС

- Поняття, принципи, функції та джерела кримінального права.
- Кримінальна відповідальність: поняття, межі, підстави.
- Кримінальне правопорушення та його види.
- Ознаки та види суб'єктів кримінального правопорушення.
- Співучасть, види співучасників та межі їх відповідальності.
- Обставини, що виключають кримінальну протиправність діяння.
- Правові підстави та порядок звільнення від кримінальної відповідальності.
- Покарання та його види за Кримінальним кодексом України; обставини, які пом'якшують та обтяжують покарання.
- Обмежувальні та інші заходи кримінально-правового характеру.
- Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб.
- Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх.
- Злочини проти основ національної безпеки України.
- Завдання, система і стадії кримінального процесу.
- Принципи кримінального провадження.
- Суб'єкти кримінального провадження.
- Докази у кримінальному провадженні.
- Запобіжні заходи у кримінальному провадженні.
- Загальна характеристика досудового розслідування.
- Оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування.
- Судове провадження у кримінальних справах у першій інстанції.
- Особливості кримінального провадження судом присяжних.
- Види судових рішень у кримінальних справах, основні вимоги.
- Провадження з перегляду судових рішень у кримінальних справах.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Харків: Право, 2016. Т. 3 : Загальна теорія права / редкол.: О. В. Петришин (голова) та ін. ; Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. 2017. 952 с.
2. Тицька Я. О. Теорія держави і права: навчальний посібник / Я. О. Тицька, Н. М. Крестовська, Л. Г. Матвеева, Н. В. Атаманова, Н. Б. Арабаджи. Міжнародний гуманітарний ун-т. — Одеса, 2021. - 193 с.

3. Теорія держави і права : навчальний посібник/ Крестовська Н.М., Матвєєва Л.Г., Тицька Я.О., Атаманова Н.В., Арабаджи Н.Б. Міжнародний гуманітарний ун-т. 2021. 193 с.

4. Політична система України: конституційна модель та політичні практики : монографія / кол. авт.: Зеленко Г. І. (кер., наук. ред.) та ін. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 536 с.

5. Шевченко А. Є. Історія держави і права України : навчально-методичний посібник /А. Є. Шевченко, С. В. Кудін – Вінниця: ТОВ «Твори» – 2020. – 688 с.

6. Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни «Порівняльне правознавство» для студентів-магістрів за напрямом підготовки «Право» / Уклад.: С.П.Погребняк, Д.В.Лук'янов, О.В.Зінченко, Є.А.Гетьман, О.С.Гиляка, Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого, 2023. 46 с.

7. Конституційне право України : Підручник. 11-е видання: (присвячене 30-ій річниці заснування юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет») перероблене та доповнене. Ужгород : РІК-У, 2023. 536 с.

8. Цивільне процесуальне право України : навчальний посібник / кол. авторів ; за ред. В. О. Кучера, А. О. Дутко. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2023. 728 с.

9. Господарське право: навчально-методичний посібник (для студентів денної та заочної форми навчання) / Подцерковний О. П., Добровольська В. В., Зятіна Д. В., Будурова Г. М. – Одеса : НУ "ОЮА", 2021. – 166 с.

10. Господарське право (Загальна частина) : підручник /за ред. В. С. Щербини, В. В. Резнікової. Київ : Видавництво Ліра-К, 2023. 588 с.

11. Загальне адміністративне право України : підручник / за заг. ред.: акад. С. Ківалова і проф. Л. Білої-Тіунової ; Нац. ун-т «Одеська юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2023. – 792 с.

12. Адміністративний процес: навч. посіб. / [Салманова О. Ю., Комзюк А. Т., Гусаров С. М. та ін.] ; за заг. ред. О. Ю. Салманової, А. Т. Комзюка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2022. – 412 с.

13. Основи кримінального процесу: навч. посіб. / [О. В. Пчеліна, Т. Г. Фоміна, В. В. Романюк, Г. І. Глобенко], за заг. ред. Т. Г. Фоміної; Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2023. – 132 с.

14. Арабаджи Н. Б. Юридична деонтологія: навч.-метод. посіб.для здобувачів вищої освіти спеціальності 081 «Право» Міжнародного гуманітарного університету / Н. Б. Арабаджи. - Одеса, 2023. - 72 с.

15. Дзьобань О. П. Методологія, організація та технологія наукових досліджень: навч. посіб. для аспірантів / О. П. Дзьобань ; ДНУ «Ін-т інформації, безпеки і права Нац. академії прав. наук України». – Київ; Одеса : Фенікс, 2025. – 284 с.

16. Загальна теорія права : підручник / О. В. Петришин, Д. В. Лук'янов, С. І. Максимов, В. С. Смородинський та ін. ; за ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2020. 568 с.

17. Загальна теорія права. Нормативний курс: підруч. для студ.- юристів за ред. д-ра юрид. наук, проф. С. В. Бобровник. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 576 с.
18. Гапотій В.Д., Жильцов О.Л., Воржевітіна Г.І. Основні правові системи світу: навчальний посібник. Мелітополь: ФОП Олжовог Т.В., 2019. 270 с.
19. Каткова Т. Г. Теорія держави і права : навч. посіб. у визначеннях і таблицях. Харків : Право, 2020. 96 с.
20. Кириченко В. М., Кириченко Ю. В., Соколенко Ю. М. Політико-правова система України: підручник / за заг. ред. В. М. Кириченка. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 304 с.
21. Крестовська Н. М., Матвєєва Л. Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести: підручник. 2-ге вид., випр. і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2019. 584 с.
22. Лук'янов Д. В., Погребняк С. П., Смородинський В. С. Загальна теорія права : посіб. для підгот. до іспитів за новою програмою / за заг. ред. О. В. Петришина. Харків : Право, 2019. 172 с.
23. Олійник А. Основи історії і теорії держави та права. Київ : Центр навчальної літератури, 2021. 200 с.
24. Порівняльне правознавство : хрестоматія для юрид. вищ. навч. закл. і ф-тів : навч. посіб. / уклад. : О. В. Петришин, О. В. Зінченко, Д. В. Лук'янов. Харків : Право, 2016. 1024 с.
25. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави. Навч. посібник. Вид. 10-те доповнене. Львів: Край, 2017. 222 с.
26. Тетарчук І., Дяків Т. Теорія держави і права: навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 184 с.
27. Тетарчук І.В. Юридична деонтологія. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Київ : Центр навчальної літератури, 2022. 158 с.
28. Тихомиров О.О., Радовецька Л.В., Ляковська С.П., Ватраль А.В., Буряковська К.О., Тугарова О.К. Юридична деонтологія. Від навчання до практики. Навчальний посібник. Видавництво «Кондор», 2019. 296 с.
29. Коваленко А. А. Доктринальні погляди на розуміння функцій права. *Право і суспільство*. 2019. № 1. С. 86–91.
30. Рябовол Л. Т.. До питання про соціальну цінність права. *Право та державне управління*. 2019 р. № 2 (35). Том 1. С. 30-36.
31. Панов М. І. Проблеми методології науки кримінального права : вибр. наук. пр. / уклад.: Г. М. Анісімов, В. В. Гальцова ; передм. О. В. Петришина, В. І. Борисова. Харків : Право, 2018. 472 с.
32. Кельман М. Методологія як форма мислення і складова культури дослідника : Навчальний посібник для аспірантів та магістрів. 2017. 220 с.
33. Дідич Т.О. Правоутворення в Україні: теоретико-правові та практичні аспекти: монографія. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 492 с.
34. Кириченко Ю.В. Актуальні проблеми конституційно-правового регулювання прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні в контексті європейського досвіду: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 540 с.

35. Лук'янов Д.В. Релігійні правові системи у сучасному світі : монографія. Харків : Право, 2015. 352 с.